

Ekonomi %3,2 büyüdü, GSYH 1,3 trilyon \$ oldu

TÜİK'in Gayri Safi Yurt İçi Hasıla sonuçlarına göre Türkiye ekonomisi geçen yıl yüzde 3,2, son çeyrekte yüzde 3 büyüme kaydetti. GSYH cari fiyatlarla 43,4 trilyon TL, dolar cinsinden ise 1,3 trilyon olarak hesaplandı. Kişi başı gelir 15 bin 463 dolara yükseldi

Türkiye Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYH) 2024'te zincirlenmiş hacim endeksiyle yüzde 3,2 oranında büyüdü, kişi başına gelir dolar bazında 15 bin 463 olarak ölçüldü. 2024 sonunda GSYH cari fiyatlarla 43 trilyon 410 milyar 514 milyon TL, dolar cinsinden ise 1 trilyon 322 milyar 408 milyon olarak hesaplandı. Zincirlenmiş hacim endeksi hesabıyla iktisadi faaliyet kollarına göre bakıldığında katma değerdeki en düşük artış yüzde 0,5 ile sanayide görüldü. Finans-sigorta yüzde 4,9, tarım 3,9, inşaat yüzde 9,3, vergi-sübvansiyon yüzde 7,7 yük-

seldi. 2024'te hanehalkı tüketimi genel GSYH artışına yakın seviyede yüzde 3,7 oranında yükseldi. GSYH içinde hanehalkı tüketimi payı yüzde 59,2 oldu. Mal ve hizmet ihracatı 0,9 artarken, ithalat yüzde 4,1 oranında azaldı. Zincirlenmiş hacim endeksine göre makine-teçhizat sabit sermaye oluşumu iki çeyreğin ardından dördüncü çeyrekte yeniden yükseldi. Makine-teçhizat sabit sermaye oluşumu 2024'ün ilk çeyreğindeki yüzde 10,2 yükselişin ardından, ikinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla 5,6 ve 8,3 düştü, son çeyrekte artış yüzde 4,2 olarak gerçekleşti. /02

TEMELLER SAĞLAMLAŞIYOR

► Maliye Bakanı Şimşek:

Programımızla kırılganlıkları azalttık ve makro temellerimizi sağlamlaştırdık.

► İTO Başkanı Avdagiç:

Türkiye'nin büyüme stratejisinde ana taşıyıcı net ihracat ve yatırım olmalıdır.

► ASO Başkanı Ardıç:

Rakamlar umut verici ama dengeli büyüme için yatırım ortamı iyileştirilmeli.

► TİM Başkanı Gültepe:

İhracat büyümeye 1,1 puan katkı verdi. Ekonomimizin dayanıklılığı kanıtlandı

GSYH 2024'ÜN SON ÇEYREĞİNDE %3, YILIK BAZDA 3,2 ORANINDA ARTTI

Dolar "kazaya uğramazsa" zengin ülke sınıfına girdik

MEHMET KAYA/ANKARA

Türkiye Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYH) 2024'te zincirlenmiş hacim endeksiyle yüzde 3,2 oranında yükseldi. OVP'de güncel tahmin yüzde 3,5 seviyesindeydi. Kişi başına gelir de dolar bazında 15 bin 463 dolar olarak ölçüldü. 4. Çeyrek verilerinde, önceki üç çeyreklik veri de revize edildi. Buna göre, zincirlenmiş hacim endeksi değeri, bir önceki bültene göre, birinci çeyrekte +0,2 puan, ikinci çeyrekte -0,1 puan, üçüncü çeyrekte +0,3 puan revize yapıldı. 2024 sonunda Türkiye'nin GSYH'si cari fiyatlarla 43 trilyon 410,5 milyar TL, dolar cinsinden 1 trilyon 322,4 milyar dolar oldu.

EN DÜŞÜK ARTIŞ SANAYİDE

Zincirlenmiş hacim endeksi hesabıyla iktisadi faaliyet kollarına göre bakıldığında katma değerdeki en düşük artış yüzde 0,5 ile sanayide görüldü. Finans-sigorta yüzde 4,9, tarım 3,9, inşaat yüzde 9,3, vergi-sübvansiyon yüzde 7,7 yükseldi.

2024'te, hanehalkı tüketimi genel GSYH artışına yakın seviyede yüzde 3,7 oranında yükseldi. GSYH içinde hanehalkı tüketimi payı yüzde 59,2 oldu. Mal ve hizmet ihracatı 0,9 artarken, ithalat yüzde 4,1 oranında azaldı. Zincirlenmiş hacim endeksinde göre makine-teçhizat sabit sermaye oluşumu iki çeyreğin ardından dördüncü çeyrekte yeniden yükseldi. İlgili çeyreğin, bir önceki yıl aynı çeyreğine göre değişiminde, 2016-2019 arasında çeyreklik bazda dalgalanmalar, ağırlıklı olarak da düşüşler gerçekleşmişti. Makine-teçhizat sabit sermaye oluşu-

Ekonominin yüzde 3,2 büyüdüğü 2024 yılında kişi başı gelirden "üst gelir grubu" ülkeler arasına adını yazdıran Türkiye'de bir başka kazanan da ücretliler oldu. 2023'te yüzde 32,5 olan ücretlilerin payı geçen yıl 5,4 puan artışla yüzde 37,9'a yükseldi.

Zincirlenmiş hacim endeksinde göre yıllık ve çeyrelere göre GSYH artışı (%)

Yıllar	1.Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	Yıllık
2020	4,3	-10,4	6,4	6,3	1,9
2021	7,5	22,3	8,0	9,7	11,4
2022	7,8	7,6	4,1	3,3	5,5
2023	4,5	4,6	6,5	4,6	5,1
2024	5,4	2,4	2,2	3,0	3,2

Türkiye, 15.463 dolar ile üst gelir grubunda

Dünya Bankası 2024 yılında kişi başına geliri 14 bin dolar ve üzerindeki ülkeleri (Tam tutar 14,005) yüksek gelir grubu olarak sınıfladı. Türkiye GSYH'si TL cinsinden hesaplandığı için yıllık Dolar-TL değer değişiminden etkileniyor. 2024 sonu itibarıyla, kişi başına gelir 15 bin 463 dolar olarak hesaplandı. Bu seviye, Dünya Bankası'nın 2024 için hesapladığı yüksek gelir grubu sınırının oldukça üzerinde bulunuyor. Dünya Bankası, coğrafi ve gelire göre analizlerinde kullandığı gruplamalar içinde 2023 sonu verileriyle "üst orta gelir grubu" arasında bulunuyordu. Türkiye'de kişi başı gelir

2024 sonu itibarıyla dolar bazında 15 bin 463 dolar olarak hesaplandı. 2023 sonunda bu tutar 13 bin 243 dolar düzeyindeydi. Böylece Türkiye, 2025-2027 dönemi için hedef olarak koyduğu "yüksek gelir grubu" ülkeler arasına girme" hedefine 2024 sonu itibarıyla ulaşmış oldu. Diğer yandan, bu seviyenin korunmasında ekonomik büyüme yanında TL-Dolar değeri kritik belirleyici. TL'nin aşırı değer kaybettiği bir yılda değişme ihtimali bulunuyor. Ancak mevcut görünümde Türkiye kişi başı gelire bakarak yapılan sınıflamada "yüksek gelirli ülkeler" arasında.

şumu 2024'ün ilk çeyreğindeki yüzde 10,2 yükselişin ardından, ikinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla 5,6 ve 8,3 düşüş olmuştur. Son çeyrekte artış yüzde 4,2 oldu. Türkiye'de salgın dönemi öncesinden başlayan eğilimde, ücretlerin GSYH içindeki payında ciddi gerilemeler olmuştur. 2024'te ücretlerin katma değer

içindeki payında yavaş da olsa bir artış gözlemlendi. 2024 sonu itibarıyla ücretlerin toplam katma değer içindeki payı yüzde 37,9 olarak ölçüldü. 2023'te pay yüzde 32,5 düzeyindeydi. Şirket karı olarak nitelenebilecek net işletme artışı/karma gelir ise 2023'teki yüzde 47 paydan, 2024 sonunda %42,2 düzeyine geriledi.

■ İş dünyasından yapısal reform ve finansman çağrısı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek

■ Yurt içinde oluşacak elverişli finansal koşullar, artan öngörülebilirlik ve iyileşen güvenin ekonomik aktiviteyi olumlu etkileyeceğini değerlendiriyoruz. Programımızla bugüne kadar birçok alanda önemli başarılar elde ettik, kırılganlıklarımızı azalttık ve makro temellerimizi sağlamlaştırdık. Tüm bu kazanımlarımızı kalıcı hale getirmek için ülkemizin yapısal dönüşümünü hızlandıracak politikalarımıza devam edeceğiz.

TİM Başkanı Mustafa Gültepe:

■ Beklentilerin üzerinde gerçekleşen büyüme, ekonomimizin dayanıklılığını kanıtladı. İç taleple birlikte net ihracat büyümeye 1,1 puan katkı verdi.

DEİK Başkanı Nail Olpak:

■ Son çeyrekte büyümenin tekrar %3'e yükselmesi, yıllık büyümenin de %3,2 gerçekleşmesi, iş dünyası olarak sevindiğimiz önemli husus oldu.

İTO Başkanı Şekib Avdagic:

■ Son çeyrekte net ihracatın büyümeye katkısı eksi 0,8 puan oldu. Ara mali ve sermaye mali ithalatı azalırken tüketim mali ithalatımızda artış söz konusu.

ASO Başkanı Seyit Ardic:

■ Rakamlar umut verici ancak büyümeye sınırlı üretimin değil, iç talebin ve inşaat sektörünün kaynaklık ettiğini görüyoruz. Net ihracatın büyümeye katkısı ise sınırlı.

ATO Başkanı Gürsel Baran

■ Teknik resesyondan çıkıldı ancak büyümenin nereden geldiği de önemli. 2025'te güçlü sanayi performansı için finansmana erişimin artırılması gerekiyor.

Rakamlar umut verici

ASO Başkanı **Seyit Ardıç**, geçen yıla ilişkin büyüme rakamlarının umut verici olduğunu söyledi. Büyümeye sınai üretimin değil, özellikle iç talebin ve inşaat sektörünün kaynaklık ettiğine işaret eden Ardıç, "Sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması, ülkemizin uzun vadeli büyüme potansiyelini artıracaktır" ifadesini kullandı.

HANE HALKI TÜKETİMİ YILLIK YÜZDE 3,7 YÜKSELDİ Türkiye 'yüksek gelir' liginde

Naki BAKIR

naki.bakir@dunya.com

Türkiye ekonomisi, 2024 yılında yüzde 3,2 oranında büyüdü. OVP tahminlerinin altında kalmakla birlikte dolar bazında GSYH 1 trilyon 322,4 milyar dolar oldu ve kişi başına milli gelir 15 bin 463 dolarla tarihi en yüksek düzeyi gördü. Böylece Türkiye, yüksek enflasyon-düşük kur faktörünün de katkısıyla Dünya Bankası'nın "yüksek gelirli ülkeler" ligine girdi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024 yılı son çeyreğine ait gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) gerçekleştirmelerini açıkladı. Zincirlenmiş hacim endeksine göre GSYH'de 2024'ün son çeyreğinde kaydedilen büyüme oranı yüzde 3 olarak açıklandı. Daha önce geçen yılın ilk çeyreği için yüzde 5,3 olarak açıklanan büyüme oranı yüzde 5,4'e, üçüncü çeyrek için yüzde 2,1 açıklanan oran da yüzde 2,2'ye revize edildi. 2024'ün ikinci çeyreğine ilişkin yüzde 2,4 olarak açıklanan büyüme oranı ise değişmedi.

Türkiye OECD'nin zirvesinde

Buna göre dört dönem toplamında yıllık GSYH zincirlenmiş hacim endeksinde, önceki yılın tamamındakine göre büyüme yüzde 3,2 oldu. Böylece Türkiye, İspanya ile 2024 yılı verisi açıklanan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkeleri arasında ekonomisi en hızlı büyüyen ülke olarak öne çıktı. Türkiye ve İspanya'yı, yüzde 2,9'luk büyüme oranıyla Polonya takip etti. Bu ülkeyi yüzde 2,8 ile ABD, yüzde 2,7 ile Litvanya ve yüzde 2,1 ile Norveç izledi. **s02**

Türkiye'nin GSYH'si, 2024'ün son çeyreğinde yüzde 3, yılın tamamında yüzde 3,2 büyüdü. Ancak büyüme OVP tahmininin altında kaldı. Dolar bazında GSYH, 1 trilyon 322 milyar dolarla tarihinin en yüksek düzeyini gördü. Kişi başı milli gelir ise 15 bin 463 dolara çıktı.

"Kırılglanlık azaldı temellerimiz sağlamlaştı"

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, ekonomi programıyla bugüne kadar birçok alanda önemli başarılar elde ettiklerini söyledi. "Kırılglanlıklarımızı azalttık ve makro temellerimizi sağlamlaştırdık. Tüm bu kazanımlarımızı kalıcı hale getirmek için ülkemizin yapısal dönüşümünün hızlandırarak politikalarımıza devam edeceğiz" diyen Şimşek, küresel ticarete artan korumacı politikalar ve jeopolitik gelişmelerin risk faktörleri arasında yer aldığını dilegetirdi.

"Ekonomi 18 çeyrektir büyüyor"

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, ekonominin 15 yıldır, çeyreklik bazda ise 18 çeyrektir kesintisiz büyüdüğünü bildirdi. Yılmaz, "Enflasyonla mücadele kapsamında yürütülen politikaların dengelenme sürecine olan katkısı sürerken, makroekonomik istikrarı güçlendirecek şekilde iç talepte toparlanma gözlenmektedir. 4. çeyrek verileri, dengeli büyüme modelimize uygun olarak ekonomimizin dirençli yapısını ve sürdürülebilir büyüme patikasında kararlılığımızı ortaya koymaktadır" dedi.

ITO Başkanı Şekib Avdagıç: Rekabetimizi korumalıyız

ATO Başkanı Gürsel Baran:

İyileştirmeye ihtiyaç var

ASO Başkanı Seyit Ardic:

Rakamlar umut verici

TIM Başkanı Mustafa Gültepe:

İhracatın katkısı 1,1 puan

KİŞİ BAŞI MİLLİ GELİR 15.463 DOLAR Türkiye 'yüksek gelir' liginde

GSYH, 2024 yılının son çeyreğinde yüzde 3 büyüdü; yılın tümünde büyüme yüzde 3,2 ile OVP gerçekleştirme tahmininin 0,3 puan altında kaldı.

Makro Bakış

Naki
BAKIR

naki.bakir@dunya.com

Türkiye ekonomisi, 2024 yılında büyüme oranı belli oldu. TÜİK'in açıkladığı veriyeye göre Türkiye geçen yıl yüzde 3,2 oranında büyüdü. Dolar bazında GSYH 1 trilyon 322,4 milyar dolar olurken ve kişi başına 15 bin 463 dolarla tarihi en yüksek düzeyi gördü. Böylece Türkiye, yüksek enflasyon-düşük kur faktörünün de katkısıyla Dünya Bankası'nın "yüksek gelirli ülkeler" ligine girdi. GSYH'de yıllık büyüme oranı son Orta Vadeli Program'da (OVP) öngörülen gerçekleşme tahmininin ise 0,3 puan altında gerçekleşti. 2024 yılı için büyüme başlangıçta yüzde 4 olarak hedeflenmiş, 2025-2027 OVP'de ise bunun yüzde 3,5 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmişti. Milli gelirde yıllık bazda büyüme önceki üç yıldakine göre de daha düşük kaldı. Zincirlenmiş hacim endeksine göre GSYH büyüme oranı 2021'de yüzde 11,4, 2022 yılında yüzde 5,5 ve 2023'te yüzde 5,1 olmuştu.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi ise son çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,7 arttı. Buna göre önceki iki çeyrekte üst üste çeyreklik bazda yaşanan küçülmeler dolayısıyla ortaya çıkan teknik resesyondan geri döndü.

Milli gelir 1,3 trilyon dolar

2024'ün tümünde üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH, 2023'e göre yüzde 63,5 artarak 43 trilyon 104 milyar 514 milyon TL oldu. Milli gelir ABD doları cinsinden tutarı-

15 bin 463 dolara çıkan kişi başına milli geliriyle Türkiye, Dünya Bankası'nın 1 Temmuz'da güncelleyeceği eşik değere göre de üst gelir ligine girdi.

Gayri Safi Yurt içi Hasıla (GSYH) sonuçları					
		Cari Fiyatlarla (Milyon TL)	Cari Fiyatlarla (Milyon \$)	Zincirlenmiş Hacim Endeksi	Değişim Oranı (%)
2023	I	4.687.492	248.416	195,3	4,5
	II	5.571.440	274.908	210,9	4,6
	III	7.759.106	298.760	238,4	6,5
	IV	8.527.683	307.925	241,9	4,6
	Yıllık	26.545.722	1.130.009	221,6	5,1
2024	I	8.870.040	287.127	205,9	5,4
	II	9.920.835	307.235	215,9	2,4
	III	11.915.589	358.678	243,7	2,2
	IV	12.704.050	369.368	249,2	3,0
	Yıllık	43.410.514	1.322.408	228,7	3,2

nın da yüzde 17 artışla 1 trilyon 322 milyar 408 bin dolar olduğu hesaplandı. Böylece OVP'de öngörülen 1 trilyon 331 milyar liralık gerçekleşme tahminini ise yakalayamamakla birlikte dolar bazında GSYH Türkiye tarihindeki en yüksek düzeyine ulaştı. Kişi başına GSYH de 2024 yılında cari fiyatlarla 507 bin 615 TL, ABD doları cinsinden 15 bin 463 olarak hesaplandı.

Dünya Bankası'nın yüksek gelir liginde 2023 yılı için belirlediği 14 bin 5 dolar ve 2024 yılı için bu yıl temmuzda güncellenecek olası yeni eşik değeri baz alındığında, Türkiye yüksek olasılıklı söz konusu lige girmiş bulunuyor. Türkiye'de dolar cinsi kişi başı milli gelirin 2024'te ulaştığı bu düzey, güncellenecek değere göre de yüksek gelir ligine girişin yüksek olasılık olduğunu gösteriyor. Bu da 69 yıldır orta gelirli ülkeler kategorisinde yer alan Türkiye'nin "orta gelir tuzağı"ndan çıkması anlamına geliyor.

Sanayi son çeyrekte toparlandı

Üretim yöntemiyle GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; en stratejik sektör olan sanayiye ilk çeyrekteki yüzde 4,1'lik büyümenin ardından gelen ikinci çeyrekteki yüzde 1,5 ve üçüncü çeyrekte de yüzde 2,1'lik küçülmenin ardından son çeyrekte yüzde 1,4 büyüme yaşandı. Ancak sanayi yıllık bazda yüzde 0,5 oranı ile iktisadi faaliyet kolları içinde en düşük büyümeyi kaydetti. Son çeyrekte geçen yılın aynı dönemine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; en hızlı büyüme yüzde 8,7 ile inşaat sektöründe gerçekleşti. Deprem konutları yatırımlarının da etkisiyle ilk çeyrekte yüzde 11,3, ikincide yüzde 6,3, üçüncü çeyrekte yüzde 11,1 büyümüş olan inşaat yıllık bazda da yüzde 9,3 ile en hızlı büyüyen iktisadi faaliyet kolu oldu.

Yüksek enflasyon düşük kur etkisi

Geçen yıl kişi başına milli gelirden son iki yıldaki yükselişte, bu döneme damgasını vuran yüksek enflasyon ve buna karşılık düşük kur artışı nedeniyle TL'de yaşanan değerlenmenin büyük etkisi bulunuyor. Son iki yılda yaşanan yüksek enflasyona karşılık kur artışlarının düşük kalması, başka deyişle TL'deki reel değerlenme sonucu dolar cinsi milli gelir kâğıt üzerinde hızla büyüyor, bunun ise "fiktif" bir zenginleşme algısı yarattığı belirtiliyor. Gayri safi yurt içi hasıla bir takvim yılında ülkede yaratılan toplam katma değerlerin parasal karşılığını ifade ediyor. Bunun nüfusa bölünmesi ile kişi başına milli gelir bulunuyor. Son yıllarda nüfus artışının giderek hız kesmesinin de kişi başına gelir artışında kısmi etkisi bulunuyor.

2024'ün tümünde finans ve sigorta sektörü yüzde 4,9'la hızlı büyüyen sektörler arasında yer aldı. Yıllık büyüme oranında bu sektörü yüzde 3,9'la tarım, yüzde 3,4'le bilgi ve iletişim, yüzde 3,1'le hizmetler, yüzde 2,4'le gayrimenkul faaliyetleri, yüzde 1,8'le kamu yönetimi, eğitim, sağlık, yüzde 1,4'le mesleki, idari, destek faaliyetleri, yüzde 1,2 ile diğer hizmetler izledi.

Hane halkı tüketimi yıllık yüzde 3,7 arttı

Tüketim harcamalarının milli gelir büyümesine katkısı 2024 yılında da devam etti. Yerleşik

İktisadi faaliyet kollarına göre büyüme hızı (%)					
	2024 I. Ç.	2024 II. Ç.	2024 III. Ç.	2024 IV. Ç.	Yıllık Değ.
Tarım	3,8	3,7	3,7	4,7	3,9
Sanayi	4,1	-1,5	-2,1	1,4	0,5
İnşaat	11,3	6,3	11,1	8,7	9,3
Hizmetler	4,3	3,5	1,7	3,2	3,1
Bilgi, İletişim	4,5	3,9	2,2	3,2	3,4
Finans & Sigorta	6,8	1,4	8,5	3,3	4,9
G. Menkul faal.	2,3	3,7	2,5	1,3	2,4
Mes. İd. Dest. Faal.	5,7	0,6	-0,3	0,2	1,4
K. Yön., Eğit., Sağ.	4,5	0,4	1,1	1,3	1,8
Diğer Hizmetler	1,0	1,2	-2,2	3,6	1,2

"Yüksek gelir ligi" nedir?

Dünya Bankası, 1987 yılına kadar uzanan bir yöntemle dayanarak yaptığı GSYH ölçümü ile belirlediği değerler üzerinden ülkeleri kişi başı milli gelire göre sınıflandırıyor. Bankanın, "Atlas" adı verilen bu metodla yaptığı sınıflandırmada, yüksek gelir kategorisi için geçerli eşik değeri, Çin, Japonya, İngiltere, ABD ve Euro Bölgesi'nin

GSYH deflatorlerinin ağırlıklı ortalamasına dayanıyor. Buna göre 2023 yılındaki kişi başı geliri 1.145 dolar ve altında olan ülkeler "düşük gelirli", 1.146-4 bin 515 dolar arasında olanlar "alt orta", 4 bin 516-14 bin 5 dolar arasında olanlar "üst orta", 14 bin 5 dolar ve daha yüksek olanlar ise "yüksek gelirli" diye sınıflandırılıyor. 2024'ün göstergesi 1 Temmuz'da belli olacak.

Dolar bazında GSYH 1 trilyon 322,4 milyar dolarla tarihi en yüksek düzeyi gördü.

2024'te iktisadi faaliyet kolları içinde en düşük yıllık büyüme yüzde 0,5'le sanayide.

hane halklarının nihai tüketim harcamaları 2024 yılının dördüncü çeyreğinde önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 3,9 arttı. Devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 1,6, gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise yüzde 6,1 artışı kaydetti.

Yılın tümünde ise yerleşik hane halklarının tüketim harcamalarında yüzde 3,7 artış yaşan-

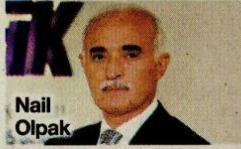
dı. Söz konusu harcamaların cari fiyatlarla GSYH içindeki payı yüzde 59,2 oldu. Yılın tümünde devletin nihai tüketim harcamaları yüzde 1,2, gayri safi sabit sermaye oluşumu yüzde 3,9 arttı 2024'te net vergi yüzde 7,7 büyürken, net ihracatın bir önceki çeyrekte pozitif olan katkısı son çeyrekte tekrar negatife döndü. 2024 yılında GSYH deflatorü yüzde 58,5 olarak gerçekleşti.

İş gücü ödemelerinin 2023'ün son çeyreğinde yüzde 29,6 olan, 2024'ün üçüncü çeyreğinde 36,2'ye yükselen milli gelirden söz konusu oran yıllık bazda ise yüzde 32,5'ten yüzde 37,9'a çıktı. Ancak bu durum, 2 milyar kişi dolayındaki EYT'li emekliliğinden kaynaklandı. Bu kişiler ödenen kıdem tazminatı, ikramiye vb. iş gücü ödemesi sayıldığı için oran yükseldi.

'18 çeyrektir kesintisiz büyüyoruz'

CUMHURBAŞKANI Yardımcısı Cevdet Yılmaz, milli gelir rakamlarını değerlendirirken "Siyasi istikrar ve öngörülebilirlik çerçevesinde ekonomimiz 15 yıldır, çeyreklik (3'er aylık dönemler) bazında ise 18 çeyrektir kesintisiz büyümektedir" dedi. Yılmaz, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış ekonomik büyümenin bir önceki çeyreğe göre pozitif ivme kazandığını söyledi.

'Riskler yüzünden yıl zor geçti'

BÜYÜMENİN ve yatırımların son çeyrekte yönünü yukarı çevirdiğini ifade eden Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak, "2024 bir yandan dezenflasyon süreci, bir yandan da küresel ekonomik görünüme ilişkin riskler sebebiyle zor bir yıldır. Yılın ilk çeyreğine yüzde 5.4 büyümeye başladıktan sonra ikinci ve üçüncü çeyrekte büyümemiz sırasıyla yüzde 2.4 ve 2.2'ye gerilemişti" ifadesini kullandı.

'İç talep ve inşaat etkiledi'

ANKARA Sanayi Odası (ASO) Başkanı **Seyit Ardic**, "Büyümeye sinai üretim değil, özellikle iç talep ve inşaat sektörü kaynaklı etti. Mevcut konjonktüre rağmen büyüme rakamları umut verici. Ancak sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması önemli. Sanayi desteklenmeli" dedi.

Türkiye ekonomisi 2024'te 43.4 trilyon liralık büyüklüğe ulaştı

İNŞAATLA BÜYÜDÜK

Ekonomide inşaat sektörü yüzde 9.3, net vergiler yüzde 7.7 büyümeye milli gelirde lokomotif oldu

ALI ÖZTÜRK

TÜRKİYE ekonomisi yine üretim ayağı eksik büyüdü, trilyon dolarlık ekonomiler arasında yer almaya devam etti. Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre, Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) 2024 yılında yüzde 3.2 arttı. 2023'te 26 trilyon 545.7 milyar TL (1.1 trilyon dolar) olan GSYH, geçen yıl yüzde 63.5 artarak 43 trilyon 410 milyar 514 milyon TL'ye (1 trilyon 322 milyar 408 milyon dolar) ulaştı. Milli gelirde üretim yön-

mine göre toplamda elde edilen yıllık GSYH endeksindeki (2009=100) 2023'e göre yüzde 3.2'lik artışta; yüzde 9.3 büyüyün inşaat ve yüzde 7.7 büyüyün net vergiler başı çekti.

SANAYİ YÜZDE 0.5

Sanayi sadece yüzde 0.5'lik büyüme ile GSYH'ye çok az katkı sağladı. 2023'te yüzde 0.2 küçülen tarım, bu yıl 3.9'luk büyümeye yakalandı. Hizmetler yüzde 3.1, bilgi ve iletişim yüzde 3.4, finans ve sigorta faaliyetleri 4.9 katma değer artışı yakaladı. Kamunun yönetim-eği-

tim-sağlık-sosyal hizmetlerde ürettiği katma değerler de sadece yüzde 1.8 oldu. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, yüzde 3.2'lik büyümeye, ihracatçılar olarak 1.1 puanlık katkı sağladıklarını belirtti.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç de, "Hem milli geliri artırmak hem enflasyonda kalıcı düşük oranların kavuşmak için büyümenin ana taşıyıcısı net ihracat ve yatırım olmalı. Büyümeyi ihracat ve yatırım ağırlıklı bir yapıya kavuşturarak kalıcı refaha ulaşacağız" diye konuştu.

1.3 trilyon dolara çıktık

PANDEMİ sonrası dönemde bütün dünya gibi Türkiye de hızlı büyüdü. 2022'de 906 milyar dolar olan Türkiye ekonomisinin büyüklüğü, 2023'te 1.1 trilyon dolara çıkmıştı. 2024'te ise Türk halkı bunu cebinde hissedemese de, 1 trilyon 322 milyar 408 milyon dolarlık ekonomik büyüklük yakalandı.

'Büyümenin temeli sağlam'

HAZİNE ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, "Uyguladığımız program ile sürdürülebilir yüksek ve kapsayıcı büyümenin temellerini sağlamlaştırıyoruz. Dış kırılganlıkların azaltılmasında önemli mesafe katettik. 2025'te koşulların destekleyici olmasını öngörüyoruz" dedi.

'Değerli TL ile bunu yakaladık'

MERKEZ Bankası eski Başkonomisti Hakan Kara, "Türkiye dolar bazında kişi başı milli gelirde yüksek gelirli ülkeler sınıfına girdi. Değerli TL sağ olsun, vatana millete hayırlı olsun. Dolar bazında da pahalı ülke olduğumuz için pek çok kişi 'yüksek geliri' hissedemiyor" dedi.

Göçmenleri hesaba katın

FİNANS uzmanı İris Cibre, "Kişi başı gelirin yüksek çıkmasında bence en önemli sebep, GSYH'de sayılmayan göçmenler. Döviz kuru konusunda (düşük kur) hata yapılıyor. Bir dönem Merkez Bankası kurun yukarı gitmesini engellerken bir dönem aşağı gitmesini engelledi" dedi.

5 yıl önce 8.600 dolar düzeyindeydi

Yıl	Kişi başına milli gelir (yıllık)
2020	8.600
2021	9.601
2022	10.659
2023	13.310
2024	15.463

Kişi başı gelir 15.463 dolar

İKTİDAR ve Merkez Bankası'nın faiz artışı ve sıkı para politikası uygulamasına geçmesine rağmen ekonomi kağıt üzerinde büyüdü. Türk insanı pek hissedemese de, kişi başı milli gelir (KBMG) 15 bin 463 dolara çıktı. Ekonomik büyüklük 2023'te olduğu gibi ikinci kez 1.3 trilyon

doları aştı. Hane halklarının tüketim harcamaları 2023'e göre yüzde 3.7 arttı. 2023'te de, kişi başı milli gelir 13 bin 243 dolar idi. Dünya Bankası değerlendirmelerine göre kişi başı gelirin 4.516-14.005 dolar aralığı üst orta geliri, 14.005 dolar üzeri ise 'yüksek geliri' ülke olarak niteleniyor.

ANKARA, TÜRKİYE'NİN İHRACATINDA ZİRVEYE YAKLAŞIYOR!

Ankara, Türkiye'nin ekonomik haritasında her geçen yıl daha da güçleniyor.

ANKARA, TÜRKİYE'NİN İHRACATINDA ZİRVEYE DOĞRU İLERLİYOR!

Ankara, Türkiye'nin ekonomik haritasında her geçen yıl daha da güçleniyor. 2024 yılı itibarıyla 14 milyar 976 milyon dolarlık ihracatla, Türkiye'nin en çok ihracat yapan 3. şehri olmayı başaran Ankara, sanayisinin büyümesiyle dikkat çekiyor. Sanayi ve teknolojinin ön planda olduğu bu yükselişin arkasında, Ankara'nın güçlü sanayicileri ve istikrarlı ekonomik yönetimi yatıyor. **Ankara Sanayi Odası** Başkanı **Seyit Ardıç**'ın Ankara Sanayi ve Ekonomisi üzerine yaptığı değerlendirmeler, bu büyümenin sürdürülebilirliği ve önümüzdeki dönemde karşılaşılan zorluklar hakkında önemli ipuçları veriyor.

Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye'nin Küresel Ekonomideki Yeri

Türkiye'nin küresel ekonomik sistemdeki etkisini güçlendirme hedefleri doğrultusunda, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu'nun Dünya Odalar Federasyonu Başkanlığı'na seçilmesi, önemli bir kilometre taşı olarak kabul ediliyor. Hisarcıkıoğlu'nun dünya iş dünyasında Türk iş insanlarının sesini duyurması, Türkiye'nin ekonomik gücünü artırma yolunda kritik bir adım olarak görülüyor. Ardıç, Hisarcıkıoğlu'nun liderliğinde Türkiye'nin küresel ticaretteki rolünün arttığını belirterek, yeni dünya düzeninde teknolojik alanların, ülkelerin jeopolitik üstünlüklerini belirleyecek en önemli unsurlar arasında yer alacağını ifade etti.

2025 Beklentileri: Ekonomik Zorluklar ve İhracatçıların Talepleri

2025 yılı için ekonomik beklentiler, zorlu bir süreçten geçileceğini gösteriyor. Ardıç, özellikle yüksek faiz oranları, maliyet artışları ve enflasyonla mücadelenin,

üretim ve ticaretin önündeki en büyük engeller arasında yer aldığını belirtti. Türk ihracatçıları ise, kur artışlarının enflasyonun altında kalmasından ötürü rekabet gücünün azaldığını dile getiriyor. İhracatçıların talepleri, döviz kuru ile enflasyonun paralel bir şekilde artması yönünde. Ardıç, bu konuda hükümete çağrı yaparak, "İhracatçılarımızın rekabet gücünü artırmak için döviz kuru ve enflasyon arasındaki dengeyi korumamız şart" dedi.

İstihdam, Eğitim ve Demografik Sorunlar: Yapısal Reformların Zorunluluğu

Türkiye'nin ekonomik büyümesinin önündeki engellerin başında eğitim ve istihdam politikalarındaki uyumsuzluk yer alıyor. **Seyit Ardıç**, üniversite mezunlarının işsizlik oranının %33,3'e ulaşmasının, iş gücü piyasasıyla eğitim arasındaki uyumsuzluğu gözler önüne serdiğini belirtti. Ayrıca, 15-34 yaş arasındaki gençlerin %27'sinin eğitimde veya istihdamda yer almaması, Türkiye'nin geleceği için ciddi bir tehdit oluşturuyor. Eğitim sisteminin, yüksek teknoloji

üretime geçişin önündeki en büyük engellerden biri olduğunu belirten Ardıç, eğitim ve istihdam politikalarının yeniden şekillendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Demografik Dönüşüm ve Gelecek Tehditleri: Yaşlanan Nüfusun Ekonomiye Etkisi

Ankara Sanayi Odası Başkanı **Seyit Ardıç**, Türkiye'nin demografik yapısındaki hızlı değişimlere de dikkat çekti. Özellikle 65 yaş üstü nüfusun artışı ve genç nüfusun eğitimden uzak kalması, gelecekteki iş gücü ihtiyacı konusunda endişeleri artırıyor. Ardıç, Türkiye'nin doğurganlık hızındaki düşüşle birlikte 2100 yılına gelindiğinde nüfus kaybı yaşayacak ülkeler arasında yer alabileceğini belirtti. Bu durum, ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmada büyük bir engel teşkil ediyor.

Sürdürülebilir Büyüme İçin Yapısal Reformlar Zorunlu

Seyit Ardıç, Türkiye'nin sürdürülebilir ekonomik büyüme hedeflerine ulaşabilmesi için geniş çaplı yapısal reformların bir an önce hayata geçirilmesi gerektiğini söyledi.

Hukuki düzenlemeler, eğitim politikaları, iş gücü piyasası ve kamu yönetimi gibi alanlarda yapılacak reformların, Türkiye'yi daha rekabetçi bir ekonomiye dönüştüreceğini ifade etti. Bu reformların, hem kamu hem de özel sektör iş birliğiyle gerçekleştirilmesinin önemine vurgu yapan Ardıç, Türkiye'nin küresel ekonomiye entegrasyonunu hızlandıracığını belirtti.

Türkiye'nin Ekonomik Dönüşümü ve Geleceği

Ankara, sanayi ve ihracat alanındaki güçlü performansını sürdürürken, **Seyit Ardıç**'ın önderliğindeki **Ankara Sanayi Odası**, Türkiye'nin ekonomik dönüşüm sürecine büyük katkı sağlıyor. Bu dönüşüm, yalnızca küresel ekonomik denklemlerde Türkiye'nin yerini sağlamlaştırmakla kalmayacak, aynı zamanda ekonomik bağımsızlığın pekiştirilmesine de olanak sağlayacak. Ancak, bu dönüşümün başarıya ulaşabilmesi için eğitimden istihdama, demografik dönüşümden yapısal reformlara kadar geniş bir yelpazede adımlar atılması gerektiği açıkça görülüyor.

Ardıç: Kadın, toplum ve ekonomide daha fazla güçlenmeli

SEDA GÖK

Ankara Sanayi Odası koordinatörlüğünde çalışmalarını sürdüren Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ankara Kadın Girişimciler Kurulu'nun '2. İl Kurul Toplantısı' Ankara Sanayi Odası'nın (ASO) ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

Toplantının açılışında sürdürülebilir kalkınmanın temelinde ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik olmak üzere üç ayağı olduğunu dile getiren ASO Başkanı Seyit Ardıç, "Bu üçü olmazsa, sürdürülebilir kalkınmadan söz edemiyoruz. İşte sürdürülebilir kalkınmanın tam ortasında da kadının toplum ve ekonomide daha fazla güçlenmesi yer alıyor. Kadın girişimciliği bu bağlamda, ekonomik ve sosyal dönüşümün anahtarı niteliği taşıyor" dedi.

TÜİK verilerine göre 2002 yılında yüzde 13,1 olan kadın girişimci oranının 2023'te yüzde 17,4'e yükseldiğini ancak bunun yeterli olmadığını vurgulayan Ardıç, "Bu artış, kadınlarımızın potansiyeli ve yetenekleriyle örtüşmüyor. Öncelikle bu toplumun yarısını kadınların oluşturduğunu hiç aklımızdan çıkarmamalıyız. Kadının istihdama katkısının toplumdaki niteliksel sonuçlarını düşündüğümüzde, bugüne kadar aldığımız önlemleri belki daha fazla gözden geçirmeliyiz. Kadının toplum içinde güçlenmesinin ekonomik kalkınmaya ve refaha olumlu etkilerini artırmak için elimizden geleni yapmalıyız. Ama en önemlisi; kadınları eş, anne ve bakım verici rolleriyle eşleştiren sosyal politikaları bir an önce tersine çevirecek politikalar izlemeliyiz" diye konuştu.

"Kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alması gerekiyor"

Kadınların girişimcilikte, istihdamda ve karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alması için hızlı ve planlı politikalar izlemesinin, öncelikli sorumlulukları olduğunu belirten Ardıç, "Bu bağlamda, TOBB Kadın Girişimciler Kurulunun kadın girişimciliğinin güçlendirilmesi için gerçekleştirdiği projeler, kadınların bu yolculukta daha güvenli yol almalarını sağlıyor. İlham kaynağı olan bu projelerle girişimci kadınlarımızın sayısı her geçen gün artarken, ülkemizin toplumsal ve ekonomik hayatında da güçlü değişimler yaşanıyor. Kadınlar daha cesaretle olarak hayallerinin peşinden giderken, üretim ekonomisinin de en değerli katmanlarından birini oluşturuyorlar. Kadınların iş yapma biçimleri, analitik düşünce

yetenekleri ve geliştirici güçleri sayesinde toplumsal dönüşüm hızlanıyor. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerimize daha hızlı yaklaşabiliyoruz" değerlendirmelerinde

bulundu.

"Kadınların iş hayatındaki statülerinin çok daha güçleneceğine inanıyorum"

TOBB Ankara Kadın Girişimciler Kurulu'nun başarılı çalışmalarını yakından takip ettiğine dikkat çeken Ardıç, "TOBB Ankara Kadın Girişimciler Kurulu, Hande Öztürk Başkanlığındaki yürüttüğü özverili ve etkin faaliyetlerle kadın girişimcilerimize vizyon kazandırıyor, kentimizin ekonomisine güç katıyor, çok önemli bir sosyal sorumluluğu da yerine getiriyor. Ankara Sanayi Odası olarak bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da her zaman destek vermeye, iş birliğimizi daha artırarak sürdürmeye kararlıyız. Hep birlikte güçlü bir ekosistem yarattığımızda, kadınlarımızın iş ve toplumsal hayatındaki statülerinin çok daha güçleneceğine gönülden inanıyorum" dedi.

"Kadın girişimciler için güçlendirici projeler geliştiriyoruz"

Temel amaçlarının kadın girişimcilerin ekonomik hayatta daha aktif katılımını sağlamak, girişimcilik kültürünü kadınlar arasında yaygınlaştırarak başarılı rol modeller oluşturmak olduğunu belirten TOBB Ankara Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Hande Öztürk, "TOBB Kadın Girişimciler Kurulu, Türkiye'nin en büyük girişimci kadın ağı olarak kadınların iş dünyasında daha etkin rol almasını sağlamak için Türkiye'nin dört bir yanında faaliyet gösteriyor, çalışmalarını sürdürüyor, yürütülen çalışmalarla kadın girişimcilerin iş dünyasındaki yerlerini sağlamlaştırma için projeler geliştiriyor" ifadelerini kullandı.

İş dünyası temsilcileri büyüme rakamlarını değerlendirdi

Türkiye ekonomisinin 2024'te yıllık bazda yüzde 3,2 büyümesinin sevindirici ve kıymetli olduğunu belirten iş dünyası temsilcileri, son çeyrekte sanayi üretiminde yaşanan ivmelenmeye dikkati çekti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2024'e ilişkin üretim yöntemiyle hesaplanan gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, Türkiye ekonomisi, geçen yıl yüzde 3,2, 2024'ün son çeyreğinde de yüzde 3 büyüme kaydetti.

Türkiye ekonomisi 2024'te yüzde 3,2 büyüdü
Türkiye, 2024'te OECD'nin en hızlı büyüyen iki ekonomisinden biri oldu. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH, 2024'te bir önceki yıla göre yüzde 63,5 artarak 43 trilyon 410 milyar 514 milyon lira olarak gerçekleşti. Kişi başına GSYH değeri, 2024'te cari fiyatlarla 507 bin 615 lira (15 bin 463 dolar) olarak hesaplandı.

İş dünyası temsilcileri, 2024 yılına ilişkin büyüme verilerini AA muhabirine değerlendirdi.

"Büyümenin ve yatırımların son çeyrekte yönünü yukarı çevirmesi sevindirici"

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak, 2024'ün bir yandan dezenflasyon süreci, bir yandan da küresel ekonomik görünümü ilişkin riskler sebebiyle zor bir yıl olduğunu belirterek, "Bunların da etkisiyle yılın ilk çeyreğinde yüzde 5,4 büyümeyle başladığımız sonra ikinci ve üçüncü çeyrekte büyümemiz sırasıyla yüzde 2,4 ve 2,2'ye gerilemişti" ifadesini kullandı.

Özellikle sanayi üretimindeki negatif büyümenin dikkate takip edilmesi gerektiğini dile getirdiklerini anlatan Olpak, iş dünyası olarak son çeyrekte yakalanan büyümenin tekrar yüzde 3'e yükselmesini ve sanayi üretiminin eskiden artıya geçerek yüzde 1,4 artmasını, yıllık büyümenin ise yüzde 3,2 şeklinde olmasını sevindirici bulduklarını vurguladı.

Olpak, sanayi üretiminin pozitif geçmesine ilaveten tüm sektörlerin büyüme pozitif katkı vermesini de olumlu olduğunu altını çizerek, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Talep tarafında baktığımızda ise hane halkı tüketiminin yüzde 3,9 artarak büyümede öncü olmasıyla birlikte, yılın başındaki yüzde 7,3'ten bu seviyeye inmesi bir başka başlık. Yatırımların yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde sifırı yakın büyümesinden sonra yüzde 6,1'e yükselmesi önemli. Diğer taraftan, son çeyrekte ihracatımızın büyümeye ek katkı vermesi, dikkate takip etmemiz gereken bir diğer başlık. 2025'te gerek ABD'nin uygulamaya koyduğu korumacı politikaların küresel ticarete olumsuz yansımaları gerek jeopolitik riskler önümüzdeki önemli başlıklar olacaktır. DEİK olarak ihracatımızı ve uluslararası yatırımlarımızı artırmak için ticari diplomasi faaliyetlerimizi büyük gayretle sürdüreceğiz."

"Veriler, finansal istikrar ve enflasyonla mücadelede adanmış bir yıl için önemli"

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç de Türkiye'nin 2024'te yakaladığı yüzde 3,2'lik büyümenin, finansal istikrar ve enflasyonla mücadelede adanmış bir yıl için önemli ve kıymetli bir oran olduğunu belirtti.

Açıklanan verilerin geleceğe ilişkin ipuçlarını da içerdiklerine işaret eden Avdagiç, yatırımlardaki büyümenin son çeyrekte yeniden hızlanmasının umut verici olduğunu bildirdi.

Avdagiç, 2024 yılında büyümeye en yüksek katkıyı veren kalemin 2,4 puanlık tüketim olduğunu kaydederek, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Hem milli gelirimizi artırmak hem de enflasyonda kalıcı düşük oranlara kavuşmak için büyümenin ana taşıyıcısı net ihracat ve yatırım olmalıdır. Büyüme kompozisyonumuzda ihracat ve yatırım ağırlıklı yapıya kavuşturarak kalıcı refaha ulaşacağız. Dördüncü çeyrek verilerini ayrı ele aldığımızda, ihracatta negatif ve ithalatta pozitif yansıyan tablodan yapıcı sonuçları çıkarmamız önemli. Son çeyrek bazında net ihracatın büyümeye katkısı eksi 0,8 puan oldu. Yıllık dış ticaret rakamlarımızda da ara mali ve sermaye mali ithalatımız azalırken tüketim mali ithalatımızda artış trendi söz konusu. Bu tabloyu tersine çevirecek adımları hızla atacağımıza inanıyoruz."

Avdagiç, özellikle ABD'nin gümrük vergisi hamleleriyle karşın dış konjonktürden Türkiye'nin avantajlı çıkabileceğini belirterek, "Yeter ki rekabet gücümüzü önce koruyalım, sonra artıralım. Bu adımları beklemeyen, şimdi atmalıyız. Bu nedenle iş dünyası olarak enflasyonla mücadelede maliye politikalarının devreye alınması, finansman ve kur tarafında ise ihracatımıza destek olacak bir dengeyin kurulması gerektiğine inanıyoruz" görüşünü paylaştı.

"En sağlıklı büyüme, üretimle ve ihracatla olandır"

Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe de geçen yıl Türkiye ekonomisinin yüzde 3,2 büyüye rekabet belirsizliklere rağmen istikrarlı performans sergilediğini belirtti. Bu büyüme oranının, uluslararası beklentilerin bir miktar üzerinde gerçekleştiğini ve ekonominin dayanıklılığını bir kez daha kanıtlandığını vurgulayan Gültepe, "Hem ihracatta hem küresel ekonomiler arasında ilk 10 ülke arasına girmeye hedefliyoruz. Dolayısıyla istikrarlı şekilde büyüme devam etmemiz gerekiyor" değerlendirmesinde bulundu.

Gültepe, 2024'te yerleşik hane halkının tüketiminin yüzde 3,7 arttığını ve iç talebin güçlü seyrettiğini gördüğünü kaydederek, ihracatın büyümeye 1,1 puan pozitif katkı verdiğinin altını çizdi.

Son yıllarda ihracatın büyümenin dinamosu olmasına ağırlıklı ifade eden Gültepe, şu açıklamalarda bulundu:

"Bu durumdan da oldukça memnunduk çünkü en sağlıklı büyüme, üretimle ve ihracatla olandır ancak yılın son çeyreğinde net ihracatın büyümeye katkısı negatif oldu. Bu durum, küresel talep dalgalanmalarına ve rekabetçilikteki gerilemeye işaret ediyor. Sanayicimizin yatırım istahı yüksek olmasına rağmen dış talepteki daralma ve rekabet gücündeki kayıplar, ihracatımızı olumsuz etkiliyor. Bu tabloyu iyi okumak gerekiyor. 2024, ihracatımızın rekabetçilikle sınırlı bir yıl oldu. Bu sorunu aşabilirsek önümüzdeki dönemde ihracat, büyümenin dinamosu olmaya devam edecektir."

"Ekonomimiz, 18 çeyrek üst üste pozitif büyüme başarısı göstermiştir"
Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Başkanı Mahmut Asmalı ise 2024'ün ülke ekonomisi açısından ciddi bir sınıma yılı olarak geride kaldığını belirterek, "Böylesi zor dönemde Türkiye ekonomisinin pozitif büyüme patikasında yoluna devam etmesi ve yüzde 3,2 büyümeyi başarması, takdir edilesi bir gelişme olmuştur. Aynı zamanda milli ekonomimiz, yılın son çeyreğinde kaydedtiği yüzde 3'lük büyümeyle 18 çeyrek üst üste pozitif büyüme başarısı göstermiştir" ifadelerini kullandı.

Büyümenin kompozisyonuna bakıldığında topekon büyüme kaydedildiğinin görüldüğüne dikkati çeken Asmalı, iç ve net dış talebin büyüme katkısına değindi.

Asmalı, "Bu dönemde inşaat sektörünün yıllık yüzde 9,3'lük büyüme oranı ön plana çıkarken tarım sektörünün yüzde 3,9 ve hizmetler sektörünün yüzde 3,1 genişlemesi de diğer olumlu gelişmeler olmuştur. Sanayi sektörünün büyüme oranı ise 0,5 puanda kalarak nispi bir durğunluk arz etmiştir" görüşünü paylaştı.

Verisi açıklanan ülkelere göre Türkiye'nin birçok dev ekonomiyi geride bıraktığını kaydeden Asmalı, 2025'te de pozitif büyümenin sürecine altını çizdi.

"Türkiye, bu büyüme oranıyla çok sayıda ülkeyi geride bıraktı"

Önder Sanayici İşadamları Derneği (ÖN-SİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Ekrem Kap da 2024'ün herkes için zor bir yıl olduğunu belirterek, Türkiye'nin tüm küresel dalgalanmalara ve içerde uygulanan dezenflasyon programına rağmen yüzde 3,2 büyümesinin güzel bir gelişme olarak nitelendirilebileceğini bildirdi.

Türkiye'nin bu büyüme oranıyla çok sayıda ülkeyi geride bıraktığını dile getiren Kap, şunları kaydetti:

"Türkiye ekonomisi, hem küresel ekonomideki olumsuzluklar hem yanı başındaki ilk savaş hem de içerdeki seçim ve deprem gibi etkenler nedeniyle zorlu mücadelelerden geçti. Tüm bunlara rağmen büyüme

performansımız çok önemli. Özellikle son 1,5 yıldır uygulanan dezenflasyon programı ve sıkılaştırma politikası, büyüme oranlarını biraz yavaşlatmış olabilir ancak bu süreçte programı getirmenin ne zaman olacağını belirlenmesi çok önemlidir. Ne erken ne de geç olmalıdır."

Aksi takdirde bedel ödenerek ve sabredilerek elde ettiğimiz kazanımlar tersine sonuçlar doğurabilir."

Kap, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın sona ermesi ve terör örgütü PKK'nın silah bırakmasına yönelik çağrının karşılık bulması halinde geleceğe çok daha büyük umutlarla bakabileceklerini vurguladı.

"Son çeyrekte sanayide tüm sektörlerin büyümesi memnuniyet verici"
Anadolu Asanları İş Adamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın da Almanya ve Avusturya gibi ekonomilerin daraldığı bir ortamda OECD ülkeleri arasında İspanya ile birlikte en hızlı büyüyen iki ülkeden birisinin Türkiye olduğunu belirterek, bundan duydukları memnuniyeti dile getirdi.

Enflasyonla mücadele kapsamında yürütülen politikaların ve küresel bağlamda ekonomik gelişmelerin tesirlerini 2024 yılında gördüklerini kaydeden Aydın, "Son çeyrekte üretim tarafında sanayide tüm sektörlerin büyümesi, ayrıca memnuniyet verici. Dış finansman ihtiyacının gerilemesi, rezervlerimizin artması ve istikrar ortamının oluşması, doğru politikaların eseri. Kalıcı kazanımlar önemli, bunun için yapısal dönüşümler devam etmelidir" açıklamasında bulundu.

"Tarım sektörünün genelini üzerinde büyümesi sevindirici"

İstanbul Ticaret Borsası (İSTİB) Başkanı Ali Kopuz da küresel ekonomik aktivite ile yatırım ve ticaret ortamı tarafında risklerin ve belirsizliklerin derinleştiği 2024'te yakalanan yüzde 3,2'lik büyüme değerli bulduklarını belirtti.

Uygulanan sıkı para politikası ve mali disiplinin etkilerinin reel sektörde hissedildiği 2024'te hedeflerle uyumlu büyüme oranına ulaşmanın öneme işaret eden Kopuz, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Bunun yanı sıra tarım sektörümüzün yüzde 3,9 ile 2024 yılı büyümesinden daha yüksek bir katma değer artışı yakalaması sevindiricidir. Enflasyondaki atalet kıldığımız takdirde eğilimin sabit getirili enstrümanlardan doğrudan yatırımlara ve istihdamla geçeceğine ve büyümede de daha güçlü bir patikada ilerleyeceğimize inanıyorum. Son dönemde çok keskin artan küresel ekonomideki belirsizlikler ve jeopolitik riskler, uluslararası ticaretin ve sermaye akışlarının yönünü etkiliyor. Özellikle ABD, Çin ve AB arasında yoğunlaşan tarife savaşlarının etkileri, riskler ve fırsatlar zaviyesinden dikkate takip ediyoruz. Bu nedenle, içerde ekonomik dayanıklılığı artırma ve sürdürülebilir büyümeyi sağla-

maya yönelik atılacak adımların, stratejik sektörlerde yerli üretimi teşvik edecek ve reel sektörde destekleyen bir yaklaşımla şekillendirilmesi gerektiğine inanıyorum."

Kopuz, 2025 yılı ve sonrası için yerli üretim kapasitesinin artırılması, gıda arz güvenliğinin teminat altına alınması ve bir süredir zayıf seyreden sanayi üretiminin tarımla entegrasyonunun güçlendirilmesi konularının stratejik gereklilik olduğunun altını çizdi.

ASO Başkanı Ardic: Mevcut konjonktüre rağmen büyüme rakamları umut verici
Ankara Sanayi Odası Başkanı Seyit Ardic, yazılı açıklamasında, 2024 yılına ilişkin büyüme verilerini değerlendirdi.

Büyümeye sanai üretimin değil, özellikle iç talebin ve inşaat sektörünün kaynaklık ettiğine işaret eden Ardic, "Mevcut konjonktüre rağmen büyüme rakamları umut verici. Ancak sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması, ülkemizin uzun vadeli büyüme potansiyelini artıracaktır" değerlendirmesinde bulundu.

Ardic, sanayi sektöründeki artışın sınırlı kaldığını işaret ederek, ülkenin istikrarlı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması için sanai üretimi önem verilmesi gerektiğini vurguladı.

Sanayi sektörünün, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) büyümesinin oldukça altında kaldığını ifade eden Ardic, şöyle devam etti:

"Sektörünün yeniden ivmelenmesi için rasyonel ekonomik politikalarla birlikte yapısal reformlar da vakit kaybetmeden hayata geçirilmelidir. Özel sektör ve kamu- nun işbirliği içinde daha güçlü bir sanayi ekosistemi oluşturması gerekiyor. Yüksek enflasyon, finansmana erişim zorlukları ve küresel tedarik zincirlerindeki aksaklıklar gibi risklerin yakından takip edilmesi gerekiyor. Bu noktada, saygınlığımızın ihtiyaç duyduğu destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi ve kalıcı çözümler üretilmesi kritik önemdedir."

"Enflasyonla mücadelenin kararlı şekilde sürdürülmesini doğru buluyoruz"

Ardic, tüketim hacimlerinin dördüncü çeyrekte yüksek seyrettiğini aktararak, "Büyümeye tüketimin kaynaklık etmeye devam ettiğini görüyoruz. Bir önceki çeyreğe göre net ihracatın büyüme katkısının azaldığını görüyoruz. Diğer taraftan bir önceki çeyreğe göre gayri safi sabit sermaye oluşumunun GSYH içindeki payının gerilemiş olması, ekonominin üretim tarafında yavaşlamaya işaret ediyor. 2025 yılı için makroekonomideki önemli konu enflasyon olmaya devam edecektir. Enflasyonla mücadelenin kararlı şekilde sürdürülmesini doğru buluyoruz" ifadelerini kullandı.(AA)

Ardıç ve Baran'dan büyüme verileri değerlendirmesi

ANKARA Sanayi Odası (ASO) Başkanı **Seyit Ardıç** ve Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran, büyüme verilerini değerlendirdiler. ASO Başkanı Ardıç, geçen yıla ilişkin büyüme rakamlarının umut verici olduğunu belirterek, "Sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması, ülkemizin uzun vadeli büyüme potansiyelini artıracaktır." ifadesini kullandı.

Ardıç, yazılı açıklamasında, 2024 yılına ilişkin büyüme verilerini değerlendirdi.

Büyümeye sanai üretimin değil, özellikle iç talebin ve inşaat sektörünün kaynaklık etmesine işaret eden Ardıç, "Mevcut konjoktüre rağmen büyüme rakamları umut verici. Ancak sürdürülebilir ve dengeli bir büyüme için yatırım ortamının iyileştirilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması, ülkemizin uzun vadeli büyüme potansiyelini artıracaktır." değerlendirmesinde bulundu.

Ardıç, sanayi sektöründeki artışın sınırlı kaldığına işaret ederek, ülkenin istikrarlı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması için sanai üretime önem verilmesi gerektiğini vurguladı.

Sanayi sektörünün, Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) büyümesinin oldukça altında kaldığını ifade eden Ardıç, şöyle devam etti:

"Sektörünün yeniden ivmelenmesi için rasyonel ekonomik politikalarla birlikte yapısal reformlar da vakit kaybetmeden hayata geçirilmelidir. Özel sektör ve kamunun işbirliği içinde daha güçlü bir sanayi ekosistemi oluşturması gerekiyor. Yüksek enflasyon, finansmana erişim zorlukları ve küresel tedarik zincirlerindeki aksaklıklar gibi risklerin yakından takip edilmesi gerekiyor. Bu noktada, sanayimizin ihtiyaç duyduğu destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi ve kalıcı çözümler üretilmesi kritik önemdedir."

Ardıç, tüketim harcamalarının dördüncü çeyrekte yüksek seyrettiğini aktararak, "Büyümeye tüketicinin kaynaklık etmeye devam ettiğini görüyoruz. Bir önceki çeyreğe göre net ihracatın büyüme katkısının azaldığını görüyoruz. Diğer taraftan bir önceki çeyreğe göre gayri safi sabit sermaye oluşumunun GSYH içindeki payının gerilemiş olması, ekonominin üretim tarafındaki yavaşlamaya işaret ediyor. 2025 yılı için makroekonomideki en önemli konu enflasyon olmaya devam edecektir. Enflasyonla mücadelenin kararlı şekilde sürdürülmesini doğru buluyoruz." ifadelerini kullandı.

Sürdürülebilir bir büyüme için düşük enflasyonun en önemli ön şart olduğunu vurgulayan Ardıç, sağlıklı büyümenin, üretim odaklı yüksek katma değer yaratan ve ithalata bağımlı olmayan bir üretim modeliyle gerçekleştirilebileceğini sözlerine ekledi.

ATO Başkanı Baran

ATO Başkanı Gürsel Baran da, yaşanan dezenflasyon sürecinde 2024 büyüme verilerini başarı olarak değerlendirdiklerini belirterek, "Kişi başına düşen gelirimiz ise 15 bin doların üzerine çıkarak yeni rekor kırdı." ifadesini kullandı.

Baran, yazılı açıklamasında, 2024 yılına ilişkin büyüme verilerini değerlendirdi.

Enflasyonla mücadelenin doğal sonucu olarak ekonominin belirli ölçüde soğutulmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayan Baran, "Yaşadığımız dezenflasyon sürecine kıyasla elde edilen büyümeyi başarı olarak değerlendiriyoruz. 2024 yılı itibarıyla Türkiye ekonomisinin büyüklüğü 1,1 trilyon dolardan 1,3 trilyon dolara yükseldi. Kişi başına düşen gelirimiz ise 15 bin doların üzerine çıkarak yeni rekor kırdı." değerlendirmesinde bulundu. (aa)

DÜNYA, üretimin ve istihdamın gelişimine katkıda bulunmuştur

Seyit ARDIÇ
Ankara Sanayi Odası
(ASO) Başkanı

Merhum Nezih Demirkent'in temellerini attığı DÜNYA Gazetesi, 45 yıldır ekonomi haberciliğinin güvenilir adresi olmuştur. İş dünyasına yol gösteren haberleri, derinlikli analizleri ve kapsamlı sektörel dosyalarıyla sanayicilerden yatırımcılara, KOBİ'lerden girişimcilere kadar geniş bir kesime rehberlik etmiştir. Demirkent ilkeleri doğrultusunda tarafsız ve ilkeli yayıncılık anlayışıyla ekonomi gazeteciliğinde bir marka haline gelmiş, reel sektörün sesi olarak üretimin ve istihdamın gelişimine katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda ekonomi basını-

nın en önemli okullarından biri olmuştur. Türkiye'de ekonomi gazeteciliğinde söz sahibi birçok isim mesleğe burada adım atmış, haberciliğin etik ilkelerini ve doğru bilgiye ulaşmanın sorumluluğunu bu çatı altında öğrenmiştir. Ekonomi basınının köklü çınarı DÜNYA Gazetesi'nin 45'inci yılını kutluyor, emeği geçen tüm çalışanlarını tebrik ediyor, nice başarılı yıllar diliyorum.

EKONOMİ BASININ
KÖKLÜ ÇINARI
DÜNYA
GAZETESİ'NİN
45.Yılı

KUTLUYOR,
EMEĞİ GEÇEN
TÜM ÇALIŞANLARINI
TEBRİK EDİYOR,
NİCE BAŞARILI YILLAR
DİLİYORUM.

Ardıç seyit
Ankara Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

Ankara Sanayi Odası

NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ MASAYA YATIRILDI

ANKARA Sanayi Odası (ASO), Nitelikli İş gücü Yetiştirme Programı'na (NİYEP) ev sahipliği yaptı. İŞKUR ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) iş birliğinde ASO'nun Zafer Çağlayan Meclis Salonu'nda gerçekleştirilen programda konuşan ASO Yönetim Kurulu Üyesi Burcu Özkurt, "Ankara Sanayi Odası olarak sanayimizin bu dönüşüme uyum sağlayarak rekabet avantajını koruması ve güçlendirmesi için çalışmalarımıza kararlılıkla devam ediyoruz. Bu doğrultuda İŞKUR ve TOBB iş birliğiyle hayata geçirilen "Nitelikli İşgücü Yetiştirme Programı", işletmelerimizin ihtiyaç duyduğu alanlarda mesleki eğitim programları açmalarına imkân tanıyor. İŞKUR'un sağladığı mali destekler ve teşvikler, sanayicilerimize önemli avantaj-

lar sunuyor. İşletmelerimiz, sanayimizin ihtiyaç duyduğu yeni iş gücünü yetiştirme fırsatı elde ediyor. Ayrıca program kapsamında istihdam edilen kursiyerler için SGK teşviklerinden yararlanma imkânı da bulunuyor" diye konuştu. Nitelikli iş gücü yetiştirilmesini sanayinin geleceği açısından en öncelikli konulardan biri olarak gördüklerini belirten Özkurt, "Bu kapsamda meslek liseleri ve eğitim kurumlarıyla yaptığımız iş birlikleri, uluslararası projelerimiz ve sanayiye yönelik eğitim programlarımızla sürece katkı sunmaya devam ediyoruz. Ancak biliyoruz ki bu sürecin başarısı, kamu ve özel sektör iş birliğinin güçlendirilmesi ve tüm paydaşların aktif katılımıyla mümkün olacaktır" ifadelerini kullandı. ■ İHA